

**Prof.dr Nedžad Bašić, redovni profesor, naučni savjetnik Evropskog
defendologija centra, Banja Luka**

SEGREGACIJA, DOMINACIJA, SECESIJA

**Prof. Dr. I. Šijaković je u svom tekstu „Meritokratija umjesto
Demokratije,, otvorio izuzetno značano pitanje kojim lucidno detektira
neznanje, nesposobnost i nemoral kao uzrok svih političkih i ekonomskih
poteškoća sa kojima se suočavaju marginalizirane zajednice. Ovaj tekst je
pokušaj stvaranja motivacije da se otvori javna polemika o tome što nas
vodi u sve dublju političku, ekonomsku i moralnu krizu u koju sa velikm
entuzijazmom sve dublje zalazimo.**

Što se izbori više bliže građani se sve više nalaze pred dilemom: koga birati?
Prvi put su glasali za one kojima su najviše vjerovali: prevarili su ih i pokrali.
Drugi put su glasali za one koji su im najviše obećavali: slagali su ih i opljačkali.
Treći put su glasali za one koje su smatrali najpoštenijim: ovi su ih i slagali, i
prevarili i opljačkali. Za koga sad glasati: za prve, za druge ili za treće?
Običnom građaninu se čini sve isto. Bez obzira za koga da glasa biće prevaren,
pokraden i opljačkan.

Mnogi se pitaju da li je u ovakvoj situaciji najbolje apstinirati i ne učestovati u
ovoj općoj lagariji, prevari, pljački? Za običnog građanina je opet isto: u slučaju
apstinencije „**porodično-stranačke družine**“ će same sebe izabrati. Na
glasačka mjesta tada izlaze samo pripadnici stranaka i njihovih porodica koji će
birati svoje predstavnike, a oni će kasnije stvoriti svoju „principijelnu, poštenu i
nacionalno-porodičnu“ koaliciju koja će sada udruženim koalicionim snagama
efektno opljačkati ono što je preostalo i dokrajčiti svaku nadu običnom čovjeku
da je moguće bilo šta promjeniti. I tada počinje nova igra i nova prevara koja će
nas voditi u nove stranputice segregacije, odcjepljenja, dominacije, uskraćenog
identiteta, gdje će na površinu isplivati stari/novi šljam koji će od istog tog
naroda tražiti nove žrtve i nova pokoravanja. Takva dramaturgija već je
vidljiva. Sada je mnogo značajniji Zakon o izborima, nego budućnost običnog
ČOVJEKA. Značajno je da se obezbjede uvjeti izbora plemenskih poglavica
koji će nakon starog/novog ustoličenja nesmetano nastaviti sa
„srednjovjekovnim kamenovanjem“ onih koji bi da razmišljaju slobodnije i
drugačije. Nastavit će se progon učitelja i profesora koji bi da otvore malo šire
prostore za razmišljanja mladih generacija. Nastavit će se bezobzirna pljačka
nemoćnog i neukog radnika, seljaka, bezemljaša i nadničara, a sve to pod

krinkom nacije, demokracije i pravosnažnih sudskih odluka i rješenja. Nastavit će se stvaranje novog općeg meteža u kojem će oni koji su običnog čovjeka bezbroj puta slagali, prevarili, opljačkali i doveli do ivice praznog kontejnera, ponovo nametati novi način njegovog pokoravanja i poslušnosti.

Ima li izlaza iz ovog zatvorenog kruga nemoći i malodušnosti već umornog i ojađenog naroda koji se neuk našao u zoni „**demokratskih prevara i pljački**“ od onih kojima je sam dao svoje povjerenje i prepustio se na njihovu milost i nemilost? Zasigurno da ima. Samo treba znati kako razotkriti nove laži, preduprediti nove prevare i spriječiti nove pljačke.

Prvo birači (građani) trebaju tražiti od svih kandidata za lokalnu, regionalnu i centralnu vlast da im jasno javno demonstriraju šta su do sada i sa kakvim uspjehom uradili u svojoj profesionalnoj karijeri. Veliki broj političara sa prelascima iz jedne u drugu stranku zamagljuje svoju profesionalnu nesposobnost pravdajući to unutarnjom rigidnom strukturom političke stranke iz koje bježe, a da pri tom nikom ne podnose izvještaj šta su trebali a nisu uradili. Isto tako veliki broj mladih ljudi ulazi u razne političke strukture bez ikakvih preferencijalnih sposobnosti i indikacija da mogu nešto značajnije uraditi u transformaciji društva. Na ovaj način stvara se nova mlada generacija nemoralnih i štetnih političkih apartčika što razara svaku mogućnost kvalitetnih društvenih i moralnih promjena u budućnosti. Sa bar djelimičnim uvidom u sposobnosti kandidata umnogome bi se eliminirala mogućnost da na mjesto raznih predsjednika vlada, ministara, savjetnika i sl. dolaze neiskusni i nesposobni, koji nisu pokazali ni minimum sposobnosti ni interesa da učine neku promjenu u cilju podizanja standarda življenja običnog čovjeka. Birači bi morali tražiti informaciju više o sposobnosti kandidata za kolektivni rad, tolerantnosti i sposobnosti prihvatanja kritike, odsustvo osvetničkih i manira, zavidnosti i surevnjivosti, što je često izvor velikih problema i nesposobnosti javne uprave da funkcioniše efektno.

Drugo, birači bi trebali pokazati više interesa za karakter i moralčnosti kandidata koji se kandidiraju. Tražiti od njih da jasno demonstriraju da li su bili pod sumnjom i da li su osuđivani za neko nedelo (krađu, prevaru, nezakonito sticanje imovine,..). Ovim bi se također u mnogome eliminirala mogućnost da razni prevaranti, spekulanti, kriminalci i lažovi, dođu na političku poziciju. Također je potrebno da se vodi računa da pojedinci koji su osumnjičeni za razna nedela pukom pravnom manipulacijom demokratskog principa „presumpcije nevinosti“ da „niko nije kriv dok Sud to ne utvrdi“, nedođu na odgovorne

političke pozicije, što im otvara prostor za nove političke manipulacije i nova nedela. U ovakvim slučajevima treba imati u vidu da postoje moralna načela koja se ne mogu poništavati pukim pozivanjem na demokratski princip o prezumpciji nevinosti kada je u pitanju politička funkcija.

Treće, građani imaju pravo tražiti od kandidata za svaki nivo vlasti da jasno i bez ikakve dileme demonstriraju kako će i na koji način riješiti najurgentnije probleme zajednice a posebno: zapošljavanje, socijalna i zdravstvena zaštita, razvijanje obrazovanja i kulture, što historijski određuje sudbinu svakog naroda. Nema niko pravo preuzeti vlast i upravljati sudbinom jednog naroda uvodeći ga u stalna neproduktivna zaduživanja, uz razaranje sistema zdravstva, obrazovanja i kulture, i pri tom razvijati mentalitet korupcije, prevara, laži i netrpeljivosti.

Četvrto, svaki građanin ima pravo znati kakve će promjene u njegovom svakodnevnom životu i životu njegove prodice donijeti program kandidata za političku funkciju nakon izbora. Birači imaju pravo da traže od svakog kandidata koji se kandidira za javnu funkciju, bez obzira u okviru koje političke stranke djeluje, da mu jasno demonstrira kako će se i na koji način boriti protiv problema pred kojima se nalazi seljak, radnik, ljekar, učitelj, nezaposleni, penzioner. Osnovno pravo birača je da bira svoje predstavnike ne po stranačkoj pripadnosti, već po načinu kako sagledava rješavanje njegovih egzistencijalnih probleme.

Sa ovakvim pristupom i masovnim izlaskom na birališta birači bi značajno promijenili filozofiju razmišljanja i unutarnju interesnu strukturu političkih stranaka. Unutar tih stranaka došlo bi do općeg moralnog pročišćenja, do izražaja bi došli kreativni politički programi, došlo bi do stvaranja novih društvenih struktura koje bi bile sposobne da kroz opći razvoj društva obezbjeđe sigurnost preživljavanja pojedinca i viši životni standard cijele zajednice.

Na ovaj način stvorila bi se mnogo veća odgovornost nosilaca društvenih funkcija prema javnosti a samim tim stvorila bi se i odgovornost političkih stranka prema sopstvenim biračima, prema sopstvenom narodu, što bi značajno reduciralo političke sukobe i trvenja između različitih etničkih i kulturnih grupa.

Da su građani (birači) bili fokusirani na rješavanje problema sa kojima se oni suočavaju, danas pred izbore ne bi imali nikakvu nedoumicu. Nažalost, njihova sklonost da se sve riješava putem osobnih veza sa političarima kojima su dali svoj glas na izborima i putem podmićivanja dovela ih je u tragi-komičnu

situaciju, koja se danas moćno reflektira u sve izraženijem osjećanju nemoći, frustracija i međusobne netolerancije i mržnje što cijelo društvo vodi u novi krug nemoći i haosa.

Bilo bi mnogo bolje da se umjesto fotografija brojnih kandidata po banderama, seoskim kafanama, džamijama, crkvama, tramvajima i autobusima mogu vidjeti kratki njihovi životopisi, iz kojih bi se bar moglo nazrijeti kome u ruke narod predaje svoju sudbinu u naredne četiri godine. Time bi nam izbori više ličili na pravu kompeticiju između odgovornih i sposobnih političara, nego na seosku svadbu na kojoj je najbitnije kako „nevjesta“ izgleda.